YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2007 *

Asiassa C-429/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka tribunal d'instance de Saintes (Ranska) on esittänyt 16.11.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.12.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Max Rampion ja

Marie-Jeanne Godard, Rampionin puoliso,

vastaan

Franfinance SA ja

K par K SAS,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič ja E. Levits,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: yksikönpäällikkö M.-A. Gaudissart,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.2.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Franfinance SA, edustajanaan avocat B. Soltner,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja R. Loosli-Surrans,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja A. Dittrich,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään F. Díez Moreno,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato W. Ferrante,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Aresu ja J.-P. Keppenne,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.3.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48), sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY (EYVL L 101, s. 17; jäljempänä direktiivi 87/102) ja erityisesti sen 11 ja 14 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Rampion ja Godard, Rampionin puoliso, (jäljempänä Rampionit), ja vastaajana Franfinance SA (jäljempänä Franfinance) ja K par K SAS (jäljempänä K par K) -yhtiöt ja jossa on kyse ikkunoiden kauppaa koskevasta sopimuksesta ja tämän sopimuksen rahoittamiseksi perustetusta luottosuhteesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3 Direktiivi 87/102 koskee kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämistä.

4 Tämän direktiivin 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että luottosopimus ei millään tavoin rajoita niitä oikeuksia, jotka kuluttajalla on tällaisen sopimuksen avulla hankitun tavaran myyjää tai palvelun suorittajaa kohtaan silloin, kun tavaraa ei toimiteta tai palvelua ei suoriteta tai kun se ei ole kauppaa tai palvelun suorittamista koskevan sopimuksen mukainen.

2. Kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, jos:

a) kuluttaja tekee tavaran ostamista tai palvelun saamista varten luottosopimuksen muun henkilön kuin myyjän tai palvelun suorittajan kanssa,

b) luotonantajan sekä myyjän tai palvelun suorittajan välillä on aikaisemmin solmittu sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelun suorittajan asiakkaille luottoa tavaran tai palvelun hankkimiseksi tältä,

c) edellä a alakohdassa tarkoitettu kuluttaja saa luoton tämän aikaisemmin tehdyn sopimuksen mukaisesti,

d) luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita ei toimiteta tai palveluja ei suoriteta lainkaan tai ne toimitetaan tai suoritetaan vain osittain taikka niiden toimitus tai suoritus ei ole tehdyn sopimuksen mukainen, ja

e) kuluttaja on ilman menestystä vaatinut myyjältä tai palvelun suorittajalta oikeuksiensa täyttämistä.

Jäsenvaltioiden on päätettävä, missä laajuudessa ja millä edellytyksillä näiden oikeuksien täyttämistä voidaan vaatia.

3. Mitä edellä 2 kohdassa säädetään, ei sovelleta, jos vastikkeen määrä on kyseisessä yksittäisessä toimessa vähemmän kuin 200 [euroa]."

5 Direktiivin 87/102 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

2. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei kierretä sopimukselle annetun erityisen muodon avulla ja erityisesti siten, että luoton kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen."

Kansallinen oikeus

6 Kuluttajansuojalain (code de la consommation, jäljempänä kuluttajansuojalaki) L. 311-20 §:ssä säädetään direktiivin 87/102 täytäntöönpanoa varten, että "kun edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu, luotonottajan velvollisuudet alkavat vasta siitä, kun rahoitettava tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu – –".

7 Tältä osin saman lain L. 311-21 §:ssä täsmennetään, että "jos pääsopimuksen täyttämisestä on kiistaa, tuomioistuin voi lykätä luottosopimuksen täytäntöönpanoa riidan ratkaisemiseen asti. Viimeksi mainittu puretaan tai mitätöidään suoraan lain nojalla, kun sopimus, jota varten se on tehty, todetaan tuomioistuimessa purkautuneeksi tai mitättömäksi – –".

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

8 Rampionit tilasivat kotimyyntikäynnin yhteydessä 5.9.2003 K par K:lta ikkunoita, joiden kokonaishinta oli 6 150 euroa. Tätä varten tehdyn kauppasopimuksen mukaan ne piti toimittaa 6–8 viikon kuluessa siitä, kun mittausteknikko on käynyt ottamassa mitat.

9 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan tässä kauppasopimuksessa todetaan, että toteutettu kauppa rahoitetaan kokonaan Franfinancen myöntämällä luotolla.

10 Rampionit tekivät samana päivänä Franfinancen kanssa sopimuksen sellaisesta luottosuhteen perustamisesta, jossa luoton enimmäismäärä on kauppasumma. Luottotarjouksessa todetaan myyjän nimi maininnalla "compte plate-forme K par K" mutta ei rahoitettua tavaraa.

11 Rampionit huomasivat tilattujen ikkunoiden toimituksen yhteydessä 27.11.2003, että sekä ikkunalaudat että ikkunanpuitteet olivat täynnä loisia. Töihin ei ryhdytty ja asianomaiset irtisanoivat kauppasopimuksen 5.1.2004 päivätyllä kirjeellä.

12 Koska Rampionien irtisanomisvaatimusta ei hyväksytty, he vaativat 29.10.2004 ja 2.11.2004 päivätyillä kirjelmillä, että tuomioistuin julistaa K par K:n kanssa tehdyn kauppasopimuksen mitättömäksi ja seuraavaksi Franfinancen kanssa tehdyn luottosopimuksen puretuksi sillä perusteella, että kauppasopimuksessa ei mainittu täsmällisesti, päinvastoin kuin kuluttajansuojalaissa edellytettiin, kyseessä olevien tavaroiden toimitusaikaa.

13 Toissijaisesti Rampionit vaativat kauppasopimuksen purkamista sillä perusteella, että K par K oli laiminlyönyt neuvontavelvollisuutensa, koska se oli ehdottanut puusepäntavaran toimitusta ja asentamista, vaikka sen ikkunalaudat ja -puitteet olivat viallisia.

14 Pääasian vastaajat väittivät muun muassa, että sopimusten välillä ei ole mitään keskinäistä riippuvuutta, koska päinvastoin kuin kuluttajansuojalain L. 311-20 §:ssä edellytetään, rahoitettavaa tavaraa ei mainita luottotarjouksessa. Lisäksi kyse on yleisestä luottosuhteen perustamisesta eikä kaupan rahoittamiseen osoitetusta luotosta.

15 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on oikeudenkäynnissä huomioinut viran puolesta useita perusteita, jotka koskevat kulutusluottoon ja kotimyyntiin liittyviä kuluttajansuojalain säännöksiä.

16 Tässä tilanteessa tribunal d'instance de Saintes on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin 87/102/ETY 11 ja 14 artiklaa tulkittava siten, että tuomioistuin voi niiden perusteella soveltaa luottosopimuksen ja kyseisellä

luotolla rahoitettavien tavaroiden toimittamisesta tai palvelujen suorittamisesta tehdyn sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia säännöksiä, kun luottosopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai kun se on tehty luottosuhteen perustamisen muodossa mainitsematta rahoitettavaa tavaraa?

2) Onko – – direktiivillä 87/102/ETY pelkän kuluttajansuojan ylittävä, markkinoiden järjestelyyn ulottuva tavoite, jonka perusteella tuomioistuin voi soveltaa tämän direktiivin nojalla annettuja säännöksiä viran puolesta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

Tutkittavaksi ottaminen

17 Franfinance väittää ensinnäkin, että koska ensimmäinen esitetty kysymys koskee ainoastaan sellaisten kansallisen oikeuden säännösten soveltamista, jotka liittyvät tiettyyn tarkoitukseen osoitetun luoton olemassaolon toteamisen edellytyksiin, yhteisöjen tuomioistuimen ei kuulu vastata siihen. Direktiivissä 87/102 näet säädetään ainoastaan vähimmäisyhdenmukaistamisesta, ja sen 11 artiklassa täsmennetään, että jäsenvaltiot päättävät muun muassa, millä edellytyksillä kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta.

18 Tältä osin on myönnettävä, että direktiivissä 87/102, kuten ilmenee sen 15 artiklasta ja johdanto-osan 25. perustelukappaleesta, joiden mukaan direktiivillä ei estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, säädetään ainoastaan kulutusluottoon liittyvien kansallisten säännösten vähimmäisyhdenmukaistamisesta.

19 Ensimmäinen kysymys kuitenkin koskee nimenomaisesti mainitun direktiivin 11 artiklan tulkintaa, ja tämän artiklan osalta on riidatonta, että se on saatettu osaksi Ranskan oikeusjärjestystä erityisesti kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:llä, joilla mahdollistetaan se, että luotonsaaja voi tietyin edellytyksin vaatia luottosopimuksen täytäntöönpanon keskeyttämistä tai sen purkamista tai julistamista mitättömäksi.

20 Kysymys siitä, voidaanko direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa säädetylle sille oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka kuluttajalla on luotonantajaa kohtaan, asettaa kansallisessa oikeudessa muita edellytyksiä kuin tässä säännöksessä lueteltuja, ja missä määrin näin voidaan toimia, kuuluu ensimmäisen kysymyksen aineelliseen tarkasteluun. Lisäedellytysten käyttöön ottaminen nimittäin aiheuttaa vaaran siitä, että kansallisen oikeuden säännöksillä ei saavuteta tällä direktiivillä tavoiteltua yhdenmukaistamisen tasoa, eikä sen siis voida lähtökohtaisesti katsoa olevan pelkästään kansallisessa oikeudessa ratkaistava asia.

21 Toiseksi Franfinance katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimelta puuttuu toimivalta vastata tähän kysymykseen varsinkin, kun ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen todellisena aikomuksena ei ole varmistua siitä, että pääasiassa luotonottajilla on käytettävissään luotonantajaa kohtaan direktiivin 87/102 11 artiklassa tarkoitettu tehokas oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä, vaan kyseisten sopimusten keskinäinen riippuvuus tunnustettaisiin aivan eri syistä. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii todellisuudessa soveltamaan Ranskan oikeuden omia sääntöjä, jotka ovat luonteeltaan erilaisia ja joilla on eri tavoite, sillä ne eivät koske tällaista oikeutta vaatia oikeuksiensa täyttämistä, vaan niissä säädetään, että luotonantaja menettää automaattisesti oikeutensa korkoon, jos luottotarjouksessa ei ole tiettyjä tähän keskinäiseen riippuvuuteen liittyviä mainintoja.

22 Euroopan yhteisöjen komissio esittää ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä ja yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta vastata niihin varauksen, joka koskee sitä, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei esitä täsmällisesti syytä, jonka vuoksi se tarvitsee vastauksen pääasian ratkaisemista varten.

23 Tältä osin on muistutettava, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä, esittämillä yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta (ks. asia C-300/01, Salzmann, tuomio 15.5.2003, Kok. 2003, s. I-4899, 29 ja 31 kohta ja yhdistetyt asiat asia C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok. 2006, s. I-11421, 25 kohta).

24 Yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 39 kohta; asia C-466/04, Acereda Herrera, tuomio 15.6.2006, Kok. 2006, s. I-5341, 48 kohta ja em. asia Cipolla ym., tuomion 25 kohta).

25 On todettava, että ei ole ilmeistä, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön sääntöjen tulkinnalla ei olisi mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että näiden sääntöjen tulkintaa koskevat kysymykset olisivat hypoteettisia. Vaikka ensimmäisessä kysymyksessä mainitaan hyvin yleisesti "luottosopimuksen ja kyseisellä luotolla rahoitettavien tavaroiden toimittamisesta tai palvelujen suorittamisesta tehdyn sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevat säännökset", ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene, että kysymys koskisi tosiasiassa ainoastaan sellaisten

kansallisen oikeuden säännösten tulkintaa, jotka eivät liity direktiivin 87/102 11 artiklan saattamiseen osaksi kansallista oikeusjärjestystä tai jotka kuuluvat tällaisen kansallisen oikeuden soveltamisalaan.

26 Näin ollen ensimmäiseen esitettyyn kysymykseen liittyvää merkityksellisyyttä koskevaa olettamaa ei ole kumottu.

27 Joka tapauksessa, koska yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on EY 234 artiklalla käyttöön otetussa yhteistyömenettelyssä antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian, yhteisöjen tuomioistuimen on tarvittaessa muotoiltava sille esitetty kysymys uudelleen (ks. mm. asia C-88/99, Roquette Frères, tuomio 28.11.2000, Kok. 2000, s. I-10465, 18 kohta; asia C-469/00, Ravil, tuomio 20.5.2003, Kok. 2003, s. I-5053, 27 kohta ja C-286/05, Haug, tuomio 4.5.2006, Kok. 2006, s. I-4121, 17 kohta).

28 Siten ensimmäistä esitettyä kysymystä on tulkittava siten, että sillä pyritään selvittämään, onko direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa säädetylle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka kuluttajalla on luotonantajaa kohtaan, asetetaan edellytykseksi, että edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu.

29 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys on tutkittava.

Pääasia

30 Kaikki hallitukset, jotka ovat esittäneet huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle, ja komissio katsovat, että kuluttajan direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohtaan perustuvalle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä ei voida asettaa edellytykseksi nimenomaista mainintaa rahoitetusta tavarasta luottosopimuksessa. Tältä osin ne perustelevat näkemyksensä sekä tämän säännöksen sanamuodolla että tavoitteella, johon tällä direktiivillä pyritään, eli kuluttajansuojalla.

31 Franfinance sitä vastoin väittää, että sen Rampionien kanssa tekemä sopimus on aito luottosuhteen perustaminen ja että luotolla voi olla hyvin monia käyttötapoja. Toisin kuin tiettyyn tarkoitukseen osoitettuun luottoon, jota käytettäisiin yhden liiketoimen rahoittamiseen, tällaiseen luottosuhteen perustamiseen ei sovelleta direktiivin 87/102 11 artiklassa tarkoitettua keskinäistä riippuvuutta koskevaa sääntöä, koska luotonantaja ei voi ennakoida kaikkia kuhunkin hankintaan liittyviä taloudellisia riskejä. Mahdolliset väärinkäytökset ja petokset on arvioitava tapauskohtaisesti.

– Direktiivin 87/102 ja erityisesti sen 11 artiklan 2 kohdan aineellinen soveltamisala

32 Aluksi on todettava, että direktiivin 87/102 1 artiklan 1 kohdan nojalla tätä direktiiviä sovelletaan luottosopimuksiin, ja tällaiset sopimukset määritellään saman artiklan 2 kohdan c alakohdan ensimmäisessä alakohdassa sopimuksiksi, joiden mukaan "luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa". Tämä luottosopimuksen käsitteen laaja määrittely vahvistetaan, kuten komissio on

istunnossa esittänyt, direktiivin 87/102 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa, jonka mukaan "kuluttajansuojaa voidaan parantaa asettamalla tiettyjä vaatimuksia, joita sovelletaan kaikkiin luottomuotoihin".

33 Kuten direktiivin 87/102 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan toisesta alakohdasta ja 2 artiklasta sekä tämän direktiivin johdanto-osan 11.–14. perustelukappaleesta kuitenkin ilmenee, tietyt luottosopimukset tai liiketoimet jäävät tai voidaan jättää niiden luonteen vuoksi kokonaan tai osittain tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Luottosuhteen perustaminen ei kuulu näissä säännöksissä lueteltuihin mahdollisuuksiin.

34 Myöskään luottosuhteen perustamista, jonka ainoana tarkoituksena on tarjota kuluttajan saataville luotto, jota voidaan käyttää useita kertoja, ei suljeta edes osittain pois direktiivin 87/102 soveltamisalasta tämän direktiivin 2 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla.

35 On näet todettava, että tämän säännöksen mukaan direktiiviä 87/102 ei sovelleta "luottoon, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä". Tämän 2 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan direktiivin 87/102 6 artiklan säännöksiä ei näet sovelleta tähän luottotyyppiin.

36 Mainitussa 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetulla "avistatilin" käsitteellä, jota on poikkeuksena tulkittava suppeasti, edellytetään, kuten ilmenee ilmaisusta "luottoon, [joka myönnetään] ennakkonostoina – – avistatililtä", että tämän tilin tarkoituksena ei ole pelkästään luoton saattaminen asiakkaan käytettäväksi. Tällainen tili on päinvastoin melko yleinen perusjärjestely, jonka avulla asiakas voi

toteuttaa taloudellisia toimia ja jonka ominaispiirteenä on se, että joko asiakkaan itsensä tai kolmannen tälle tilille siirtämien summien tarkoituksena ei välttämättä ole siirtää edelleen mainitulle tilille myönnettyä luottoa. Toisin sanoen ennakkonostoina hyväksytty asiakkaan negatiivinen saldo on vain yksi mahdollinen tämän tilin tila, koska asiakkaalla voi olla tällä tilillä positiivinen saldo.

37 Lisäksi direktiivin 87/102 rakenne tai tavoite, joka on erityisesti kuluttajansuoja, eivät tue luottosuhteen perustamisena tehtyjen luottosopimusten, joiden ainoana tarkoituksena on tarjota kuluttajan saataville luotto, jota voidaan käyttää useita kertoja, jäämistä tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

38 Nimenomaisesti direktiivin 11 artiklan 2 kohdan soveltamisalan osalta tämän säännöksen sanamuodosta ei ilmene, päinvastoin kuin Franfinance väittää, että sitä sovellettaisiin ainoastaan luottosopimukseen, joka on tarkoitettu yhden ainoan kauppa- tai palvelusopimuksen rahoittamiseen.

39 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa todennut, mikään mainitun säännöksen sanamuotoon sisältyvä seikka ei näytä osoittavan, että säännöstä ei sovellettaisi luottosuhteiden perustamisiin. Erityisesti sillä, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan d alakohdassa käytetään sanaa "sopimus" yksikössä, millä viitataan oikeutta vaatia oikeuksien täyttämistä koskevien edellytysten joukossa tilanteeseen, jossa "luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita ei toimiteta tai palveluja ei suoriteta lainkaan tai ne toimitetaan tai suoritetaan vain osittain taikka niiden toimitus tai suoritus ei ole tehdyn sopimuksen mukainen", ei voida perustella Franfinancen yksinkertaistavaa tulkintaa tästä säännöksestä.

40 Lisäksi saman direktiivin 11 artiklan 3 kohdassa säädetään nimenomaisesti poikkeuksesta tämän artiklan 2 kohdan soveltamisesta. Luottosuhteiden perustamisia ei kuitenkaan suljeta pois yleisesti.

41 Franfinancen väitteestä, jonka mukaan direktiivin 11 artiklaa ei voida soveltaa luottosuhteen perustamiseen, koska luotonantaja ei voi ennakoida kaikkia kuhunkin hankintaan liittyviä taloudellisia riskejä, on todettava, että tällaisia riskejä vähentää huomattavasti se, että tämän artiklan 2 kohdassa annetaan kuluttajalle oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta vain, jos mainitun 2 kohdan b alakohdan mukaisesti "luotonantajan sekä myyjän tai palvelun suorittajan välillä on aikaisemmin solmittu sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelun suorittajan asiakkaille luottoa tavaran tai palvelun hankkimiseksi tältä", ja kuluttaja saman 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetun ehdon mukaisesti on saanut "luoton tämän aikaisemmin tehdyn sopimuksen mukaisesti".

42 Direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdalla tavoiteltu päämäärää voidaan saavuttaa vain, jos tätä säännöstä sovelletaan myös silloin, kun luotolla mahdollistetaan hyvin monia käyttötapoja. Mainittua säännöstä on näet tulkittava direktiivin 87/102 johdanto-osan 21. perustelukappaleen perusteella, jonka mukaan muun muassa "kun kuluttaja on sopinut tavaroiden tai palvelujen hankkimisesta luotolla, hänellä tulisi olla ainakin [edellä] määritellyissä olosuhteissa luotonantajaa kohtaan tiettyjä oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka hänellä yleensä on sopimuksen nojalla tätä sekä myyjää tai palvelujen suorittajaa kohtaan".

43 Lisäksi se, että yksi hankinta useiden samalla luottosopimuksella rahoitettujen joukosta voi direktiivin 87/102 11 artiklan 2 artiklan nojalla mahdollistaa sen, että kuluttaja voi vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, ei merkitse välttämättä

sitä, että tämä vaatimus vaikuttaa luottosuhteen perustamiseen kokonaisuudessaan. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 65 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa todennut, tällä direktiivin 87/102 säännöksellä näet mahdollistetaan se, että kuluttajalle annettavaa suojaa voidaan mukauttaa eri tavoin, jotta voidaan ottaa huomioon kyseisen luottosopimuksen erityispiirteet yhtä hankintaa varten myönnettyyn luottoon verrattuna.

44 Näin ollen on todettava, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohtaa sovelletaan sekä luottoon, joka on tarkoitettu yhden ainoan liiketoimen rahoittamiseen, että sellaisen luottosuhteen perustamiseen, jonka nojalla kuluttaja voi käyttää myönnettyä luottoa useita kertoja.

– Direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa säädetty oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä

45 Kysymyksestä, joka koskee sitä, onko direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohta esteenä sille, että siinä säädetylle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä asetetaan edellytykseksi, että edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu, on todettava, että tällainen edellytys ei kuulu tämän säännöksen ensimmäisessä alakohdassa asetettuihin viiteen päällekkäiseen edellytykseen.

46 Mainitun säännöksen toisessa alakohdassa tosin säädetään, että "jäsenvaltioiden on päätettävä, missä laajuudessa ja millä edellytyksillä näiden oikeuksien täyttämistä voidaan vaatia". Kuten Saksan hallitus on huomauttanut ja julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 71 kohdassa todennut, tätä säännöstä ei kuitenkaan voida tulkita siten, että sillä annetaan jäsenvaltioille oikeus asettaa kuluttajien oikeudelle

vaatia oikeuksiensa täyttämistä ylimääräisiä edellytyksiä niiden lisäksi, jotka on lueteltu tyhjentävästi direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa.

47 Yhtäältä direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa, kuten sen sanamuodosta ilmenee, näet on olettamana, että tämän säännöksen ensimmäisessä alakohdassa säädetty oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä on olemassa. Toisaalta olisi tällä direktiivillä tavoitellun päämäärän, jona on muun muassa varmistaa, että kaikki jäsenvaltiot noudattavat kuluttajansuojan vähimmäisvaatimuksia kulutusluottojen alalla, vastaista, jos sallittaisiin, että mainitun direktiivin 11 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaiselle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka kuluttajalla on luotonantajaa kohtaan, asetettaisiin pääasiassa kyseessä olevan kaltainen muotovaatimus.

48 Tätä tulkintaa tukevat direktiivin 87/102 14 artiklan 1 kohta, jonka mukaan "jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä", ja saman 14 artiklan 2 kohta, jonka mukaan "jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei kierretä sopimukselle annetun erityisen muodon avulla – – ".

49 Mainitussa 14 artiklassa näet korostetaan yleisesti yhteisön lainsäätäjän direktiivissä 87/102 säädetyille suojaa koskeville säännöksille ja niiden tiukalle soveltamiselle antamaa merkitystä. Lisäksi kuten Ranskan, Saksan, Espanjan ja Italian hallitukset sekä komissio ovat esittäneet, erityisesti tämän saman artiklan 2 kohta on esteenä sille, että kansallisella lainsäädännöllä mahdollistettaisiin se, että luotonantaja voi pelkästään jättämällä pois maininnan rahoitetuista tavaroista tai palveluista estää kuluttajaa vaatimasta oikeuksiensa täyttämistä direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan nojalla.

50 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tämän direktiivin 11 artiklan 2 kohdassa säädetylle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka kuluttajalla on luotonantajaa kohtaan, asetetaan edellytykseksi, että edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu.

Toinen kysymys

Tutkittavaksi ottaminen

51 Franfinance väittää, että toinen esitetty kysymys, josta ei ole hyötyä pääasian ratkaisemisessa, on jätettävä tutkimatta. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ei näet ole tarpeen huomioida viran puolesta pääsopimuksen ja luottosopimuksen välistä keskinäistä riippuvuutta, sillä Rampionit ovat esittäneet tämän kysymyksen suoraan, koska he ovat vaatineet, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin julistaa kauppasopimuksen mitättömäksi ja "tämän seurauksena" toteaa liitännäisen rahoitussopimuksen purkautuneeksi.

52 Ranskan hallitus on esittänyt istunnossa, että Rampionit ovat vaatineet, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin julistaa kauppasopimuksen mitättömäksi ja seuraavaksi toteaa luottosopimuksen purkautuneeksi, ja vedonneet eri kanneperusteisiin vetoamatta kuitenkaan kyseisten sopimusten keskinäiseen riippuvuuteen. Vaikka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii tätä seikkaa, se ei oikeastaan tee näin viran puolesta, koska sekä K par K että Franfinance ovat puolustuksessaan väittäneet, että koska maininta myydystä tavarasta puuttuu

luottotarjouksesta, luottosopimus ei ole tiettyyn tarkoitukseen osoitettu luottosopimus.

53 Komissio on istunnossa huomauttanut, että ei ole varmaa, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin olisi pääasiassa ottanut tämän keskinäisen riippuvuuden huomioon viran puolesta. Rampionit ovat näet vaatiessaan kauppasopimuksen mitättömäksi julistamisen perusteella luottosopimuksen purkamista itse käyttäneet perusteluna näiden sopimusten välistä keskinäistä riippuvuutta. Lisäksi kun otetaan huomioon K par K:n ja Franfinancen puolustuksekseen pääasiassa esittämät väitteet, esiin nousee kysymys siitä, onko mainittuun keskinäiseen riippuvuuteen liittyviä perusteluja jo esitetty ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa.

54 On todettava, että tämän tuomion 24 kohdassa esitetyn oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.

55 Päätöksensä perusteluissa, jotka liittyvät toiseen kysymykseen, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa nimenomaisesti, että Rampionit eivät ole vedonneet kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:ään. Näin ollen ei ole ilmeistä, että tällä kysymyksellä, joka liittyy tuomioistuimen mahdollisuuteen soveltaa viran puolesta näitä kansallisen oikeuden säännöksiä, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen.

56 Näin ollen toinen kysymys on otettava tutkittavaksi.

Pääasia

57 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko direktiiviä 87/102 tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan osaksi kansallista oikeutta direktiivin 11 artiklan 2 kohta, erityisesti siitä syystä, että direktiivillä on pelkän kuluttajansuojan ylittävä, markkinoiden järjestelyyn ulottuva tavoite.

58 Direktiivin 87/102 tavoitetta koskeva kysymys liittyy Cour de cassationin (Ranska) oikeuskäytäntöön, jossa, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ja erityisesti Ranskan hallituksen huomautuksista ilmenee, erotetaan toisistaan virallisperiaatteen soveltamisalaan kuuluvat säännöt, joita annetaan yleisen edun nimissä ja jotka tuomioistuimet voivat ottaa huomioon viran puolesta, ja yleisen suojaperiaatteen mukaiset säännöt, joita annetaan tietyn oikeussubjektien ryhmän eduksi ja joihin voivat vedota ainoastaan kyseiseen ryhmään kuuluvat oikeussubjektit. Kulutusluottoihin liittyvä lainsäädäntö kuuluu yleisen suojaperiaatteen mukaisiin sääntöihin.

59 Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että kuten direktiivin 87/102 johdanto-osan perustelukappaleista käy ilmi, direktiivin antamisella on ollut kaksi tavoitetta, joita ovat toisaalta kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luominen (kolmannesta viidenteen perustelukappale) ja toisaalta tällaisia luottoja ottavien kuluttajien suojaaminen (kuudennesta yhdeksänteen perustelukappale) (asia C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, tuomio 23.3.2000, Kok. 2000, s. I-1741, 20 kohta ja asia C-264/02, Cofinoga, tuomio 4.3.2004, Kok. 2004, s. I-2157, 25 kohta).

60 Muutoin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee tuomioistuimen mahdollisuutta huomioida viran puolesta kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) säännökset ja joka ilmenee muun muassa yhdistetyissä asioissa C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, 27.6.2000 annetusta tuomiosta (Kok. 2000, s. I-4941) ja asiassa C-473/00, Codifis, 21.11.2002 annetusta tuomiosta (Kok. 2002, s. I-10875), soveltaa direktiiviin 87/102.

61 Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annetun tuomion 26 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 93/13 6 artiklan – jossa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus säätää, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia – tavoitetta ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota tällaisten ehtojen kohtuuttomuuteen. Riita-asioissa, joiden rahallinen intressi on pieni, asianajopalkkiot voivat olla suuremmat kuin se intressi, joka on kyseessä, mikä voi aiheuttaa sen, ettei kuluttaja puolustaudu kohtuuttoman ehdon soveltamista vastaan. Vaikka on totta, että eräissä jäsenvaltioissa prosessioikeudelliset säännöt mahdollistavat sen, että yksityiset puolustavat itse etujaan tällaisissa riita-asioissa, on kuitenkin olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen, johon häntä vastaan vedotaan. Tästä seuraa, että tehokas kuluttajansuoja voidaan saavuttaa ainoastaan, jos kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus arvioida tällaista ehtoa viran puolesta.

62 Edellä mainitun asiassa Codifis annetun tuomion 33 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on viitannut yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annetun tuomion tähän kohtaan ja vahvistanut, että täten tunnustettua tuomioistuimen mahdollisuutta tutkia viran puolesta ehdon kohtuuttomuus on pidetty tarpeellisena tehokkaan kuluttajansuojan turvaamiseksi, kun otetaan huomioon muun muassa se vähäistä suurempi vaara, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan tai kohtaa vaikeuksia niiden käyttämisessä (ks. myös asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok. 2006, s. I-10421, 28 kohta).

63 Kuten Espanjan ja Italian hallitukset sekä komissio ovat esittäneet ja kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 102 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa toteaa, nämä näkemykset pätevät myös direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa säädetyn kuluttajansuojan osalta.

64 Tältä osin on huomattava, että tämän 11 artiklan 2 kohdalla pyritään tämän tuomion 59 kohdassa todettuihin kahteen tavoitteeseen ja sen tarkoituksena on antaa kuluttajalle tarkasti määritellyissä olosuhteissa luotonantajaa kohtaan tiettyjä oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka hänellä yleensä on sopimuksen nojalla tätä sekä tavaroiden myyjää tai palvelujen suorittajaa kohtaan (ks. tämän tuomion 42 kohta).

65 Tätä tavoitetta ei voitaisi tehokkaasti saavuttaa, jos kuluttajalla olisi velvollisuus vedota itse siihen oikeuteen vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka hänellä on luotonantajaa kohtaan niiden kansallisen oikeuden säännösten perusteella, joilla saatetaan direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan säännökset osaksi kansallista oikeusjärjestystä, muun muassa sen vähäistä suuremman vaaran johdosta, että kuluttaja on tietämätön oikeuksistaan tai kohtaa vaikeuksia käyttäessään niitä. Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 107 kohdassa toteaa, sillä, että pääasian ovat panneet vireille Rampionit ja että heitä edustaa tässä asiassa asianajaja, ei voida perustella erilaista lopputulosta, koska ongelma on ratkaistava jättäen huomiotta yksittäiseen oikeudenkäyntiin liittyvät konkreettiset seikat.

66 Franfinance väittää kuitenkin, että toisella kysymyksellä tavoitellaan todellisuudessa sen toteamista, että tuomioistuin voi viran puolesta määrätä Ranskan oikeudessa säädetyn seuraamuksen tilanteessa, jossa tietyt maininnat, jotka mainitun oikeuden mukaan on oltava tiettyyn tarkoitukseen osoitettua luottoa koskevassa edeltävässä tarjouksessa, puuttuvat, eli todeta, että luotonantaja menettää oikeutensa korkoon. Kyse olisi sen mukaan todellisesta "yksityisoikeudellisesta rangaistuksesta", jollaista ei missään tapauksessa voida määrätä viran puolesta loukkaamatta määräämisperiaatetta ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, joka on vahvistettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Roomassa 4.11.1950, 6 artiklassa.

67 Vastaavasti Ranskan hallitus on istunnossa viitannut yhdistetyissä asioissa C-430/93 ja C-431/93, van Schijndel ja van Veen, 14.12.1995 annettuun tuomioon (Kok. 1995, s. I-4705) ja huomauttanut, että jos kuluttaja ei vaadi tuomioistuinta toteamaan, että luotonantaja menettää oikeutensa korkoon kuluttajalta, mainittu tuomioistuin ei voi huomioida viran puolesta sitä, että edeltävässä luottotarjouksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai palvelua, tai muuten se ratkaisullaan ylittää kuluttajan vaatimuksen.

68 Tältä osin on todettava, että toinen kysymys koskee, kuten tämän tuomion 55 ja 57 kohdasta ilmenee, vain direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohtaa sekä säännöksiä, joilla se saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan kuluttajansuojalain L 311-20 ja L. 311-21 §:ää. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei päätöksessään lausu mitään mahdollisesta seuraamuksesta, joka muodostuu siitä, että luotonantaja menettää oikeutensa korkoon. Yhteisöjen tuomioistuimessa ei myöskään ole väitetty, että näissä kuluttajansuojalain säännöksissä säädettäisiin tällaisesta seuraamuksesta. Myöskään edellä olevissa kohdissa esitetyillä perusteluilla ei ole merkitystä esillä olevassa arvioinnissa, joka ei koske kysymystä siitä, voiko kansallinen tuomioistuin määrätä viran puolesta sellaisesta seuraamuksesta kuin Franfinance esittää.

69 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 87/102 on tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä sen 11 artiklan 2 kohta.

Oikeudenkäyntikulut

70 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY, 11 ja 14 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tämän direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna, 11 artiklan 2 kohdassa säädetylle oikeudelle vaatia oikeuksiensa täyttämistä, joka kuluttajalla on luotonantajaa kohtaan, asetetaan edellytykseksi, että edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu.**

2) **Direktiiviä 87/102, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/7, on tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä sen 11 artiklan 2 kohta.**

Allekirjoitukset